

Tampereen ammattikorkeakoulu
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Palmu Marja

Kehittämishanke

Sosiaalipedagogiikka lähihoitajakoulutuksessa

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta erityisryhmien työmenetelmänä

Työn ohjaajat Kaarina Ranne ja Pekka Kalli
Pori 4/2012

Tampereen ammattikorkeakoulu
Ammatillinen opettajakorkeakoulu
Opettajankoulutuksen kehittämishanke

Palmu Marja
Sosiaalipedagogiikka lähihoitajakoulutuksessa
32 sivua + 2 liitesivua
Huhtikuu 2012
Työn ohjaajat Kaarina Ranne ja Pekka Kalli

TIIVISTELMÄ

Kehittämishankkeeni tavoitteena on tuoda sosiaalipedagoginen orientaatio mukaan lähihoitajakoulutukseen. Tarkoituksena oli tarkastella miten opiskelijat kokevat sosiaalipedagogiikan ensinnäkin tarjottuna työtapana sekä toiseksi opettajan käyttämänä taustaideologiana opetustyössä.

Kehittämishankkeessa toin sosiaalipedagogiikkaa lähihoitajakoulutuksen pakollisen opintokokonaisuuden Kuntoutumisen tukemisen jaksoon. Valitsin opetettavaksi aineeksi kurssin yleisimmistä erityisryhmistä, johon toin sosiaalipedagogiikkaa sekä teorian muodossa että tutustuttamalla opiskelijat sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan työmuotona. Käytännössä tämä toteutui vierailemalla hevostallilla ja näin konkreettisesti havainnoimalla työtapaa.

Lisäksi käytin omassa opetuksessani sosiaalipedagogista orientaatiota taustaideologiana ja sen pohjalta valitsin käytettävät opetusmenetelmät sekä pyrin luomaan innostavan ja voimaannuttavan tunnelman oppitunneilleni.

Sosiaalipedagogisen orientaation tuomista lähihoitajakoulutukseen arvioin opiskelijoille teettämäni kyselyn perusteella. Kyselyssä tarkasteltiin sosiaalipedagogiikkaa työtapana sekä luokassa vallinnutta oppimisilmapiiriä.

Suorittamani kyselyn perusteella voi todeta, että kiinnostus sosiaalipedagogiikkaa kohtaan heräsi ja suurin osa opiskelijoista toivoi saavansa lisää tietoa asiasta. He näkivät sosiaalipedagogiikan vahvasti kytkettynä toiminnallisuuteen ja osasivat tarkastella tarjottua teoriaa käytännön työn tasolla.

Asiasanat: sosiaalipedagogiikka, sosiaalipedagoginen hevostoiminta,
lähihoitajakoulutus

Sisällysluettelo

1 Johdanto	4
2 Sosiaalipedagoginen viitekehys	6
2.1 Sosiaalipedagogiikka.....	6
2.2 Dialogisuus.....	8
2.3 Osallisuus, voimaantuminen ja yhteisöllisyys.....	9
3 Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon opetussuunnitelma.....	11
3.1 Ammatillisen perustutkinnon perusteet	11
3.2 Kuntoutumisen tukeminen	12
4 Sosiaalipedagogiikka ammatillisessa koulutuksessa.....	14
4.1 Sosialisatio	14
4.2 Kasvatus	15
5 Sosiaalipedagoginen hevostoiminta.....	18
5.1 Toiminnallisuus sosiaalipedagogiikassa	18
5.2 Hevostoiminta työmuotona	18
5.3 Sosiaalipedagoginen hevostoiminta lähihoitajakoulutuksessa.....	19
6 Opiskelijoiden kokemukset sosiaalipedagogiikasta.....	22
6.1 Vastausten tarkastelua.....	22
6.2 Vastausten teemat.....	30
7 Yhteenveto	31
Lähteet.....	33
Liitteet	35
Liite 1: Kyselylomake	35

1 Johdanto

Kehittämishankkeeni lähtökohtana toimi ajatus sosiaalipedagogisen viitekehyksen tuomisesta ammatillisen koulutukseen. Sosiaalipedagogiikka toimii opetustyössäni vahvana taustateorianana. Tämän lisäksi näen sosiaalipedagogisten työmenetelmien soveltuvan hyvin joihinkin opintokokonaisuuksiin sosiaali- ja terveysalan tutkinnoissa, esimerkiksi mielenterveys- ja päihdetyö sekä yleisimmät erityisryhmät. Halusin tämän kehittämishankkeen avulla pohtia, miten sosiaalipedagoginen viitekehys avautuu opiskelijoille, kokevatko he sen tarpeellisenä ja herättääkö aiheeseen tutustuminen lisäkysymyksiä.

Pohdin tässä kehittämishankkeessa sosiaalipedagogista orientaatiota ammatillisessa koulutuksessa kahdesta näkökulmasta. Ensimmäkin tarjoilen pienin annoksin sosiaalipedagogiikkaa työmenetelmänä ja –otteena opiskelijoille työssä erilaisten erityisryhmien parissa. Tähän olen valinnut työmenetelmäesimerkiksi sosiaalipedagogisen hevostoiminnan, jonka kautta tuon aiheen konkreettisesti tarjolle ja opiskelijoille itse koettavaksi. Toiseksi näkökulmaksi olen valinnut opetusmetodini ja tarkastelen saamaani palautetta kyseisen kurssin osalta. Olen käyttänyt opetusmenetelmänäni vahvasti sosiaalipedagogista orientaatiota ja pohdin opiskelijoiden antaman palautteen kautta, millaisen oppimisympäristön ja –tunnelman ryhmässä käyttämäni sosiaalipedagoginen viitekehys on luonut.

Arvioin sosiaalipedagogista orientaatiota sosiaali- ja terveydenhuollon perustutkinnon tarjoamana työmenetelmänä sekä ammatillisen opettajan opetusmenetelmänä avoimella haastattelulomakkeella teettämäni kyselyn avulla. Analysoin kyselyt tarkastelemalla vastauksia kysymyskohtaisesti ja pyrkimällä löytämään laadullisia teemoja sekä nostamalla esiin joitain yksittäisiä mielipiteitä aiheeseen.

Kuvaan raportissani aluksi sosiaalipedagogista viitekehystä ja dialogisuuden merkitystä. Avaan myös joitain oleellisiksi katsomiani sosiaalipedagogiikkaan liittyviä käsitteitä. Tämän jälkeen kuvaan lyhyesti sosiaali- ja terveydenhuollon perustutkinnon opetussuunnitelmaa ja tarkastelen lähemmin aikuisten näyttötutkinnon opintokokonaisuutta Kuntoutumisen tukeminen, johon opettamani kurssi yleisistä erityisryhmistä kuuluu. Luvussa neljä pohdin sosiaalipedagogisen orientaation

soveltuvuutta ammatilliseen koulutukseen ja kerron omia näkemyksiäni sen annista. Viidennessä luvussa avaan sosiaalipedagogisen hevostoiminnan käsitettä ja toiminnan mahdollisuuksia työssä erilaisten erityisryhmien kanssa. Tämän jälkeen analysoin opiskelijoilla teettämäni kyselyn perusteella sosiaalipedagogiikan mahdollisuuksia ammatillisessa koulutuksessa. Tarkastelen käsitettä sekä työmenetelmänä että opettajan opetusmetodina/taustafilosofiana. Lopuksi pohdin koko kehittämishankkeen onnistumista ja antia sekä jatkosuunnitelmiani ja –mahdollisuuksia.

2 Sosiaalipedagoginen viitekehys

Kuvaan seuraavassa sosiaalipedagogista viitekehystä taustateorianä. Määrittelen ensin lyhyesti käsitettä sosiaalipedagogiikka, jonka jälkeen nostan tarkasteluun dialogisuuden käsitteen. Katson dialogisuudella olevan oleellisen merkityksen sosiaalipedagogiikan ilmentymisessä ja määritelmän samalla kuvaavan sosiaalipedagogista ajattelua ja tämän vuoksi olen pohtinut sen määritelmää tarkemmin. Muita oleellisia käsitteitä tarkastelen tämän jälkeen. Näitä ovat osallisuus, voimaantumisen ja yhteisöllisyys.

2.1 Sosiaalipedagogiikka

Sosiaalipedagogiikkaa voidaan tarkastella monesta näkökulmasta. Sitä voidaan kuvata tieteenä ja oppialana tai oppiaineena. Ammatillisesti sosiaalipedagogiikka voidaan nähdä työkuulttuurina tai lähestymistapana, jonka painopiste on ryhmien ja yksilöiden sekä näiden välisten suhteiden tarkastelussa. Sosiaalipedagoginen lähestymistapa tarkastelee yksilöä suhteessa ympäristöönsä. (Ranne 2008, 107.)

Juha Hämäläisen (2010 ja 2011) mukaan sosiaalipedagogiikka on oppiala, jonka punaisena lankana on sosiaalisten ja kasvatuksellisten näkökohtien huomioiminen samanaikaisesti. Ihminen nähdään sosiaalipedagogiikassa aktiivisena toimijana ja ajatellaan, että ihminen voi omalla toiminnallaan vaikuttaa yhteiskunnallisiin epäkohtiin, mistä ihminen näin ollen on myös vastuussa. Sosiaalipedagogiikassa huomioidaan kasvuprosessit, joiden kautta ihminen saavuttaa yhteiskunnallista toimintakykyä, elämäntaitoa, subjektiivista ja osallisuutta. Hämäläinen toteaa, että sosiaalipedagogiikka ei ole menetelmäoppi eikä menetelmäpankki, vaan se tarjoaa vain rajoitetusti käytännön työhön valmiita kaavoja tai tekniikoita. Lähtökohtana on ajatus aitoon kohtaamiseen perustuvasta pedagogisesta suhteesta. (Hämäläinen 2010, 7-10; Hämäläinen 2011, 7.)

Sosiaalipedagogiikan ymmärtämiseksi on hyvä tarkastella myös hieman sosiaalipedagogiikan historiaa, sillä terminä tai käsitteenä kyseessä ei ole uusi ilmiö. Sosiaalipedagoginen aate on syntynyt Saksassa. Yhteisöllisyyden ja yhteisvastuun periaatteet syntyivät kansallisen ja yhteiskunnallisen yhteenkuuluvuuden

tiedostamisesta, kun alettiin taistella sosiaalisia ongelmia ja esimerkiksi köyhyyttä vastaan. Sosiaalipedagogiikan kehitys Saksassa avaa yhteyksiä reformistisiin liikkeisiin. Sosiaalipedagogiikan kehittymisen kannalta merkittävänä voidaan pitää vaihetta, jossa ranskalaiset valistuksen aikakauden ajattelijat vaativat pedagogisia uudistuksia huomioidessaan kasvatuksen yhteiskunnallisen kytkennän. Rousseau eritteli 1800-luvulla kasvatuksen yhteiskunnallisia edellytyksiä aikakauden yhteiskunnallisessa murroksessa. Myös Ranskan suuri vallankumous mahdollisti sosiaalipedagogisia ideoita. Saksassa alkoi korostua persoonallisen ja yhteisöllisyyden yhteenkuuluvuus, sosiaalinen liittyi pedagogiseen ja siten sosiaalipedagogiikan tavoitteeksi muodostui kasvattaa yksilö itsestään huolehtivana subjektina yhteiskunnan jäsenyyteen. (Ranne 2002, 59-60.)

Arfwedson mainitsee sosiaalipedagogiikan tarkastellessaan reformipedagogiikan kehitystä. Hän pitää reformipedagogiikkaa yhteiskunnallisena liikkeenä. Tämä liike heijastaa pedagogiikan vastuuta länsimaisen maailman yhteiskunnallisista muutoksista. Reformiajanjakson aikana alettiin erityisesti koulun piirissä kyseenalaistaa vanhoja käytäntöjä, mikä puolestaan synnytti uusia pedagogisia näkökulmia ja käytäntöjä. Näin ollen uudet pedagogiset ajatukset ja liikkeet saavat alkunsa niistä yhteiskunnallisista, sosiaalipoliittisista ja kulttuurisista sekä taloudellisista ehdoista ja edellytyksistä, joissa koulu ja ihmiset elävät. (Ranne 2002, 60-61.) Sosiaalipedagogiikan kehityksellä voidaan siten nähdä olevan ilmeinen yhteys yhteiskunnalliseen kehitykseen (Ranne 2002, 99).

Elämänpolitiikka käsitteen pohtiminen on myös omiaan kuvaamaan sosiaalipedagogiikkaa. Jos käsitettä tarkastellaan liittämällä se yksilöllisiin valintoihin ja elämäntyylisiin, on elämänpolitiikka tällöin elämänhallintaan ja sen edellytyksiin vaikuttamista. Elämänpolitiikan tulisi edistää ihmisten elämässä toisia mahdollisuuksia mm. siten, että ihmiset eivät ole sidottuja vain yhteen ainoaan vaihtoehtoon tai vain yhteen elämänkulkuun. Ihmisellä tulee olla mahdollisuus missä tahansa elämänsä vaiheessa aloittaa uudelleen. Sosiaalipedagogiikka yhdistyy elämänpolitiikkaan, koska sosiaalipedagogiikan muotoutuminen on yhteydessä mm. yhteiskunnan ja yksilön suhteeseen. (Ranne 2002, 64.)

2.2 Dialogisuus

Paulo Freire pohtii kirjassaan *Sorrettujen pedagogiikka* dialogisuuden olemusta ja merkitystä oppimisessa. Hänen mukaansa dialogin olennaisin piirre on sana. Sana taas muodostuu reflektiosta ja toiminnasta, joiden vuorovaikutus on kiinteää. Freiren mukaan dialogi on eksistentiaalinen välttämättömyys. Koska dialogissa sanaan yhdistyy reflektio, on se paljon enemmän kuin pelkkää keskustelua tai väittelyä osapuolten välillä. Dialogi on luovaa toimintaa, joka edellyttää syvää rakkautta maailmaa ja ihmisiä kohtaan. Dialogi edellyttää nöyryyttä, siinä ei kukaan voi ylentää itseään suhteessa muihin. Lisäksi dialogi edellyttää syvää uskoa ihmiseen, hänen kykyynsä oppia ja uudistua. Aito dialogi tarvitsee myös toivoa ja kriittistä ajattelua. (Freire 2005, 95-101.)

Dialogisessa toiminnassa oleellista on yhteistyö. Teoriassa subjektit kohtaavat yhteistyössä, jolloin asetelma ei ole ”alistamalla hallitseva subjekti” sekä ”hallittava objekti”. Tasavertainen yhteistyö subjektien välillä voidaan saavuttaa vain kommunikaatiolla eli dialogilla. Dialogilla on päämäärä, tavoite, johon pyritään, vaikka siinä ei pakotetakaan omaksumaan, ei manipuloida tai sopeuteta. Freiren teorian mukaan oppijan huomatessa opettajansa sitoutuneisuuden ja aitouden, alkaa hän luottaa itseensä ja toimia osallisena oppimisprosessissa. (Freire 2005, 186-188.)

Sosiaalipedagogiikka puolestaan on tiede, jossa sosiaalinen liittyy pedagogiseen. Siinä painottuu dialogisuus, subjektius, yhteisöllisyys, elämyksellisyys ja innostaminen. Sosiaalipedagogiikassa puhutaan itseapuun auttamisesta sekä valtaistamisesta (empowerment). (Ranne 2002, 90-92.) Ajattelussa korostuu oppijan subjektius, kuten Freiren pedagogiikassakin. Sosiaalipedagogiikan taustalla vaikuttaa hermeneuttinen kasvatustilfilosofia, joka kytkee viitekehukseen innostamisen ja elämyksellisyyden. Sosiaalipedagogisessa ajattelussa puhutaan yksilön vapauttamisesta ja kommunikaation merkitys korostuu.

2.3 Osallisuus, voimaantuminen ja yhteisöllisyys

Dialogisuuden lisäksi keskeisiä käsitteitä sosiaalipedagogisessa orientaatioissa ovat mm. osallisuus, yhteisöllisyys, voimaantuminen sekä elämismailma. Ihminen nähdään subjektina oman elämänsä kontekstissa. Oleellista on ymmärtää asiakkaan arkea ja hänen elämismailmaansa, ja tämä edellyttää vuorovaikutusta, asiakkaan kohtaamista hänen omassa arjessaan. (Ranne 2005, 16.) Elämismailmalla tarkoitetaan ihmisen arkipäivän todellisuutta. Elämismailmassa ihminen elää sosiaalisessa vuorovaikutuksessa häntä ympäröivän yhteiskunnan kanssa ja tätä voidaan kutsua myös yhteisöllisyydeksi. Näiden käsitteiden lisäksi sosiaalipedagogiikan olemusta kuvaa ns. rinnallakulkeminen tai kanssakulkeminen (ruots. medmänniska). Tällä käsitteellä kuvataan sosiaalipedagogisesti suuntautuneen ammattihenkilön toimintatapaa. (Ranne 2002, 70, 138.)

Keskeisiä periaatteita sosiaalipedagogisessa työssä on ns. itsepuun auttaminen. Tähän voidaan sisällyttää rohkaisemista ja aktivointia arjen ongelmien kohtaamisessa. Voidaan puhua sosiaalisten taitojen vahvistamisesta, josta käytetään myös termiä empowerment – voimaannuttaminen. (Hämäläinen & Kurki 1997, 18-19; Ranne 2005, 17.) Sosiaalipedagogiikan yhtenä työkäytäntönä voidaan nähdä yksilön ja ryhmien tukemista itsestään vastuuta ottaviksi jäseniksi yhteiskunnassa. Lähtökohtana tälle työlle on hahmottaa sosiaalinen ympäristö, jossa yksilö elää. Voidaan puhua sosiaalisen diagnoosin tekemisestä. (Ranne & Rouhiainen-Valo 2005, 33.)

Ranne tutkii väitöskirjassaan Sosiaalipedagogiikan ydintä etsimässä (2002) sosiaalipedagogiikan olemusta haastatteleamalla suomalaisia ja ruotsalaisia asiantuntijoita. Hän kertoo kirjassaan mm. Juha Hämäläisen ja Leena Kurjen näkemyksiä sosiaalipedagogiikasta. Kumpikin heistä nostaa yhteisöllisyyden käsitteen yhtenä sosiaalipedagogiikkaa kuvaavana terminä. Hämäläisen mukaan sosiaalipedagogiikka tarkastelee, miten ihminen saavuttaa toimintakykyä ja osallisuutta sekä subjektiutta yhteiskunnan jäsenenä. Kurki pitää yhteisöä ja yhteisöllisiä suhteita tärkeinä yksilön kannalta. (Ranne 2002, 90-92.)

Sosiaalipedagogiikkaa luonnehtii yhteisön käsite. Sosiaalipedagogisen toiminnan pyrkimyksenä on kasvattaa yksilöä yhteisöä varten, siten että yksilö ja hänen persoonansa huomioidaan osana yhteisöä. (Hämäläinen et al 1997, 37.)

3 Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon opetussuunnitelma

Tässä kappaleessa kuvaan sosiaali- ja terveysalan opetussuunnitelmaa aikuisten näyttötutkinnoissa. Painotan tarkemmin yhteiskunnallisia aineita ja erityisesti niitä, joihin näen sosiaalipedagogisen taustateorian soveltuvan. Keskityn tarkastelemaan Kuntoutumisen tukemisen osuutta, joka kuuluu kaikille pakolliseen tutkinnon osaan. Kuntoutumisen tukemisesta nostan vielä lähempään tarkasteluun kurssin yleisimmistä erityisryhmistä, johon olen sisällyttänyt sosiaalipedagogista orientaatiota työmenetelmänä.

3.1 Ammatillisen perustutkinnon perusteet

Näyttötutkinto on yksi sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon suorittamistapa. Aikuisille suunnatussa työvoimapolitiisessa koulutuksessa opinnot suoritetaan näyttötutkintona. Tutkinto muodostuu ammatillisista tutkinnon osista sekä ammattitaitoa täydentävistä ja vapaasti valittavista tutkinnon osista. Sosiaali- ja terveydenhuollon perustutkinto sisältää kolme kaikille yhteistä osaa. Näitä ovat 1) Kasvun tukeminen ja ohjaus, 2) Hoito ja huolenpito sekä 3) Kuntoutumisen tukeminen. Tämän lisäksi tutkintoon kuuluu pakollisena yksi koulutusohjelma sekä valinnaiset tutkinnon osat. (Opetushallitus 2010, 7-23.)

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon suorittanut lähihoitaja tekee ihmissuhdetyötä. Hän kohtaa työssään asiakkaita ja potilaita eri elämänvaiheissa ja osaa kohdata heidät yksilöinä ja toiminnallaan edistää heidän hyvinvointiaan ja terveyttään. Lähihoitajalla on voimavarakeskeinen työote ja osaa kohdata asiakkaan yksilöllisesti ja tasavertaisesti. Oleellista lähihoitajan työssä on eettinen ja kokonaisvaltainen työskentely, vastuullisuus, inhimillisyys ja suvaitsevaisuus. Lähihoitajan tutkinto antaa valmiudet työskennellä moniammatillisesti ja –kulttuurisesti, lähihoitaja tuntee palvelujärjestelmän sekä omaa hyvät vuorovaikutustaidot. Ammatin keskeinen tietoperusta koostuu ihmisen ja hänen psykososiaalisen ja fyysisen ympäristönsä sekä yhteiskunnan välisistä yhteyksistä. (Opetushallitus 2010, 8-9.)

3.2 Kuntoutumisen tukeminen

Opetushallituksen sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon ammatillisen perustutkinnon perusteissa (2010) määritellään kuntoutumisen tukemisen jaksolle seuraavat ammattitaitovaatimukset:

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- ☞ laatia, toteuttaa ja arvioida lähihoitajan vastuualueella kuntoutujalähtöisen kuntoutumista edistävän suunnitelman yhteistyössä kuntoutujan ja moniammatillisen työryhmän kanssa
- ☞ ohjata ja tukea erilaisten ja eri-ikäisten kuntoutujien kuntoutumista
- ☞ noudattaa taloudellisuutta, kestävän kehityksen periaatteita sekä toimintaympäristön laatusuosituksia
- ☞ ammatillisen vuorovaikutuksen ja viestinnän sekä käyttää selkokieltä ja hyödyntää puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiomenetelmiä
- ☞ käyttää toimintakykyä ja kuntoutumista edistävää työtettä sekä edistää terveyttä ja hyvinvointia
- ☞ ohjata erilaisia kuntoutujia päivittäisissä toiminnoissa
- ☞ ehkäistä terveyden ja hyvinvoinnin riskejä ja haittoja ja motivoida muutoksiin
- ☞ ohjata terveyttä edistävään liikuntaan, viriketoimintaan ja sosiaaliseen kanssakäymiseen
- ☞ ohjata apuvälineiden käytössä, huollossa ja kuntoutumista tukevan teknologian käytössä
- ☞ hyödyntää palvelujärjestelmää kuntoutustyössä ja toimia säännösten mukaisesti
- ☞ arvioida ammatillista kehittymistään ja hyödyntää saamaansa palautetta
- ☞ toimia moniammatillisissa työryhmissä ja verkostoissa
- ☞ noudattaa työhyvinvointi ja työturvallisuusohjeita sekä huolehtia tapaturmien ehkäisystä, kuntoutujien ja omasta turvallisuudesta ja toimintakyvystä
- ☞ noudattaa työssään ammattieettisiä periaatteita.

Opetushallituksen arviointikriteeristöä on havaittavissa sosiaalipedagogisia elementtejä: Ammattitaitovaatimusten tarkemmissa arviointikriteereissä korostuu termi voimavaralähtöisyys, joka vastaa sosiaalipedagogiikassa esimerkiksi itseapuun auttamista. Lisäksi painotetaan joustavuutta ja asiakaslähtöisyyttä sekä luovuutta. Arviointikriteereissä todetaan mm. että opiskelija tunnistaa monipuolisesti, asiakaslähtöisesti ja voimavaralähtöisesti asiakkaan toimintakyvyn vahvuuksia ja tuen tarpeita. Kriteereissä mainitaan myös, että opiskelija huomioi ja hyödyntää asiakas- ja voimavaralähtöisesti sekä luovasti taiteen tai kulttuurin mahdollisuuksia toimintakykyisyyden tukemisessa. Voimavarakeskeisyyden lisäksi arviointikriteereissä korostuu asiakkaan verkoston merkitys, joka puolestaan voidaan nähdä yhteisöllisyytenä. Kriteereissä huomioidaan sekä moniammatillinen viranomaisyhteistyö että asiakkaan lähiverkosto, ympäristö ja yhteisö, jossa hän elää. Tämä on sosiaalipedagogisen orientaation mukaista sosiaalisen diagnoosin tekemistä. Toimintakykyä ja kuntoutumista edistävästä työtoteesta mainitaan, että opiskelija motivoi asiakasta ja tukee tämän omaa halua kuntoutua hyödyntäen luovasti psykososiaalisen ja fyysisen elinympäristön kuntoutumista ja yhteisöllisyyttä edistäviä mahdollisuuksia sekä asiakkaan omaa verkostoa. (Opetushallitus 2010, 48-54.)

Seinäjoen koulutuskuntayhtymän aikuiskoulutusyksikön, Sedu Aikuiskoulutuksen oppilaitoskohtaisessa opetussuunnitelmassa on määritelty, mitä kurssi yleisimmistä erityisryhmistä pitää sisällään. Keskeinen sisältö rakentuu kehitys-, liikunta- ja aistivammaisuudesta, kehityshäiriöistä ja oppimisvaikeuksista. Lisäksi pohditaan vammaisuuden käsitettä sekä käydään läpi erilaisia työmenetelmiä, terapioiden, selkokielen ja korvaavien kommunikaatiomenetelmien käyttöä. Kiitettävän arvosanan kriteereissä edellytetään, että opiskelija osaa luontevasti kohdata yleisimpiin erityisryhmiin kuuluvia asiakkaita ja on valmis toimimaan heidän kanssaan palveluhenkisesti kunnioittaen heidän itsemääräämisoikeuttaan. Opiskelija hallitsee asiaan liittyvän kokonaisuuden teoretiedon kiitettävästi. (Sedu Aikuiskoulutus 2010.)

4 Sosiaalipedagogiikka ammatillisessa koulutuksessa

Pohdin tässä luvussa mahdollisuutta avata sosiaalipedagogista ajattelua myös ammatillisen koulutuksen tasolla. Pohdin sosialisointia ja kasvatuksen käsitteitä. Olen valinnut sosialisointia käsitteen tarkastelun alle sen vuoksi, että näen sen sosiaalipedagogiikan ja kasvatuksen yhdistävänä tekijänä. Pidän termiä oleellisena kasvatustyössä ja sanan varsinaisessa merkityksessä yhteiskuntaan liittymistä kuvaavana prosessina. Katson sosialisointiprosessin todentuvan myös yksilön suhteessa ryhmään, omaan yhteisöön ja elämämaailmaansa. Tarkastelen tässä kehittämishankkeessa sosiaalipedagogiikkaa sekä oppiaineena ammatillisessa koulutuksessa että opettajan ammatillisena orientaationa opetustyössä ja näen sosialisointiprosessin olemuksen myös tässä kontekstissa. Pohdin myös kasvatuksen käsitettä ja sitä miten se mielestäni näyttäytyy sosiaalipedagogisessa orientaatioissa.

4.1 Sosialisointi

Takala määrittelee sanaa sosialisointi. Hänen mukaansa sosialisointi tarkoittaa prosessia, jossa uudet lasten ja nuorten ikäluokat muokkautuvat yhteiskunnan jäseniksi. Tähän käsitteeseen eivät kuulu biologiset prosessit, vaan kyse on yhteiskunnallistamisesta. Sosialisointi sisältää vuorovaikutusta sukupolvien välillä. Sosialisointia kautta lapset ja nuoret omaksuvat arvoja, normeja, tietoja, taitoja ja käyttäytymistapoja pääosin tiedostamatta mutta myös tietoisuuden toiminnan kautta. Keskeisimpiä alueita tässä prosessissa ovat perhe, koulutusjärjestelmä, nuorison vertaisryhmät ja joukkoviestintä. Tämän lisäksi merkityksellisiä ovat mm. eri järjestöt, seurakunnat, armeija ja työelämä. (Takala 1995, 10-12.)

Koulutusjärjestelmässä sosialisointia on eniten tietoisuudesta (Takala 1995, 12). Tanskalainen sosiaalipedagogiikan asiantuntija Bent Madsen erottaa sosialisointia ja kasvatusta toisistaan juuri tietoisuuden kautta. Madsen näkee, että kasvatusta on tietoinen ja suunniteltu prosessi, jossa tiedot ja kulttuuri siirretään sukupolvelta toiselle, kun taas sosialisointi puolestaan on suunnittelematonta vuorovaikutusta, joka vaikuttaa yksilön käytökseen ja tietoisuuteen. (Madsen 1999, 98.)

4.2 Kasvatus

Kasvatuksen käsitettä voidaan tarkastella useasta näkökulmasta. Yhtäältä voidaan ajatella kasvatusta vanhemman näkökulmasta, toisaalta koulussa tapahtuvan opetuksen näkökulmasta. Lisäksi voidaan kuitenkin käsitellä kasvatusta koko elämän kattavana prosessina, johon käsitteellisesti liittyy myös sosialisatioprosessi. Tässä kontekstissa katson kasvatuksen olevan osa laajempaa kokonaisuutta ja näen taustalla vahvasti sosiaalipedagogisen ajattelutavan. Sosiaalipedagogiikka on kasvatuksen ja sosiaalityön välimaastoon sijoittuva tieteellinen viitekehys, jossa teoria tuodaan vahvasti käytäntöön. Tämän teorian mukaan kasvatus ei rajaudu vain johonkin tietylle osa-alueelle tai tiettyyn ikäkauteen, vaan on ihmisen koko elämän ajan koskettava ja kaikessa toiminnassa tapahtuva sisäinen prosessi (Ranne 2002, 62-71.).

Kehityopsykologian teorioista eräs tunnetuimpia on varmasti Erikssonin kehitysteoria, jossa keskitytään ihmisen psyykkiseen kehitykseen alkaen varhaisista vuosista. Tämä on iällisesti pidemmälle viety kuin esimerkiksi Mahlerin psykologinen teoria, joka keskittyy lapsen kolmeen ensimmäiseen elinvuoteen. (esim. Dunderfelt 1997, Lehtinen & Kuusinen 2001.) Itse kohtaan työssäni pääsääntöisesti aikuisia, jolloin olen kuitenkin katsonut Jungin teorian individuaatiosta ja aikuisuudesta merkitykselliseksi. Jungin mukaan ihmisen aikuisiällä tapahtuu uusi käänne noin 35-40 ikävuoden paikkeilla, jossa ihminen oivaltaa itsensä tavallaan uudelleen suhteessa muihin. (Dunderfelt 1997, 127-147.) Tämän teorian ja sosiaalipedagogisen ajattelun luoma käsitys sosialisatioprosessista ja koko elämän kestävästä kasvatuksesta toimivat mielestäni hyvänä pohjana kasvatustyölle.

Puolimatka (1995) kertoo kasvatuksen käsitteen olevan hyvin laaja. Sitä käytetään kuvaamaan kasvamiseen ja hoitamiseen liittyviä prosesseja, mutta myös tietoa ja ymmärtämistä edellyttävää kehitystä. Kasvatus voidaan liittää moneen muuhunkin käsitteeseen, jolloin kyseinen lähikäsite määrittelee kasvatusta siinä kontekstissa, kuten opetus, koulutus tai sosiaalistaminen. (Puolimatka 1995, 88.)

Kasvatuksen käsitteen ymmärtämiseen vaikuttaa myös filosofinen näkökulma. Kasvatuksen määritelmää voidaan myös tarkastella joko siitä näkökulmasta, millaista se todellisuudessa on (kuvailevat määritelmät) tai millaista sen pitäisi olla (normatiiviset

määritelmät). Kuvailevia määritelmiä voidaan edelleen tarkastella joko yhteiskunnan tai yksilön näkökulmasta. Yhteiskunnan näkökulmasta kasvatus voidaan ymmärtää sosialisatioksi, arvojen siirroksi. Yksilön kohdalla taas on kyse toiminnasta, jota yksilön omat arvot ja normit ohjaavat. (Puolimatka 1995, 88-90.)

Jos ajattelen itseäni kasvattajana, voisin tarkastella määritelmiä joko yhteiskunnan kuvailevan kasvatuksen silmin, tai sitten pohtia normatiivista määritelmää, millaista haluaisin kasvatuksen olevan. Koska kuitenkin käsitykseni yksilön ja yhteiskunnan kasvatuksesta on hyvin kokonaisvaltainen, en haluaisi lähteä erittelemään käsitettä osiin eri näkökulmista käsin, vaan enemmänkin tarkastella sitä dialogina kasvattajan (yhteiskunta) ja kasvatettavan (yksilö) välillä. (Palmu 2010.)

Jos vielä pohditaan tätä dialogia normatiivisen määritelmän kautta, voidaan miettiä, mitä kasvatus on parhaimmillaan tässä dialogissa. Ajattelisin, että kasvatus on laajamittainen sosialisatioprosessi, jossa yksilö itse omista voimavaroistaan käsin oivaltaa omat arvonsa suhteessa yhteiskunnan normeihin. Kasvatus on ohjausprosessia, joka innostaa itseohjautuvuuteen ja valtaistumiseen. (Palmu 2010.)

Kasvatusta on mielestäni tarkasteltava kokonaisuutena, prosessina, jossa itse olemme osallisina, toimivina subjekteina. Koen omassa kasvatustyössäni saavani aina itsekin jotain. Kasvatus ei ole vain yhteen suuntaan tapahtuvaa liikettä, vaan nimenomaan dialogia, vuorovaikutusta koko elämän mittaisessa prosessissa. Viittaan edelleen jo alussa mainitsemaani sosiaalipedagogiseen näkemykseen. Kaarina Ranne kertoo väitöskirjassaan (2002), miten Juha Hämäläinen näkee sosiaalipedagogiikan.

”Sosiaalipedagogiikassa on kyse siitä, miten ihminen yhteiskunnan jäsenenä saavuttaa yhteiskunnallista toimintakykyä, yhteiskunnallista identiteettiä, osallisuutta, osallistumista ja subjektiutta. Toisin sanoen; miten yksilö tulee osalliseksi yhteiskunnan toiminnasta ja kasvaa yhteiskunnan jäsenyyteen.” (Ranne 2002, 90-91.)

Bent Madsen kuvaa kuitenkin miten Erling Lars Dale erottaa sosialisatiion kasvatuksesta. Hän näkee, että kasvatus on tietoisesti suunniteltu prosessi, jossa tiedot ja kulttuuri siirretään sukupolvelta seuraavalle. Sosialisatio puolestaan on

suunnittelematonta yhteispeliä yhteiskunnan tekijöiden välillä, jotka vaikuttavat yksilön toimintaan ja tietoisuuteen. (Madsen 1999, 98.)

Tähän voidaan mielestäni kytkeä vielä elämäkaaripsykologian ajatus ihmisen kehityksestä kokonaisuudessaan. Elämäkaaripsykologian näkökulmasta ajatellaan, että ihmisen kehitys jatkuu koko elämän ajan. Jokaisen ihmisen elämä on yksilöllinen ja ainutlaatuinen, joka kuitenkin etenee mukailien yleisiä kehityksen lainalaisuuksia. (Dunderfelt 1997, 15-18.)

Sosiaalipedagogisen näkemyksen mukaan ihmistä kasvattaa kaikki hänelle elämässään tapahtuva ja hänen elämässään kokema. Tämän vuoksi näkisin, että se voidaan läheisesti kytkeä elämäkaaripsykologiseen ajatteluun. Niinikään sosialisointin ja siten myös kasvatuksen voidaan katsoa olevan koko eliniän jatkuvia prosesseja.

Näihin ajatuksiin pohjaten katson sosiaalipedagogisen orientaation palvelevan ammatillisessa koulutuksessa sekä pedagogisena viitekehyksenä opetustyössä että opetussuunnitelmaan sisällytettynä työmenetelmänä.

5 Sosiaalipedagoginen hevostoiminta

Otan yhtenä esimerkkinä sosiaalipedagogiikan työmuodoista tarkasteluun sosiaalipedagogisen hevostoiminnan. Kerron ensin lyhyesti toiminnasta ja sen tavoitteista. Tämän jälkeen pohdin hevostoimintaa toimintamenetelmänä erityisryhmien kanssa ja miksi valitsin juuri sen välineeksi tuoda sosiaalipedagogista viitekehystä ammatilliseen koulutukseen.

5.1 Toiminnallisuus sosiaalipedagogiikassa

Juha Hämäläinen kertoo artikkelissaan Nuoret toimijoina – pedagoginen kiintopiste (2011) pedagogisesta ajattelusta. Hänen mukaansa pedagoginen ajattelu ja työ ajattelevat ihmiset toimijoina, eivätkä kohteina. Ihmisen perusominaisuuksiin kuuluu luovuus ja siten pedagogiikassa korostuu toiminnallisuus. (Hämäläinen 2011, 5-6.)

Sosiaalipedagogisten väliintulojen – toiminnan – menetelmät vaihtelevat ja valikoituvat käyttötärpeen mukaan. Menetelmät, joita sosiaalipedagogiikassa käytetään, ovat yleensä kehitelty muiden tieteiden alueilla. Peruseriaatteena menetelmän valinnassa tulee kuitenkin pitää ihmisen itsemääräämisoikeuden kunnioittamista. Tavoitteena on parantaa yksilöiden ja ryhmien elämänlaatua. Oleellista on dialogi, ihmisten välinen vuorovaikutus sekä se, että yksilö osallistuu itse kaikkiin toimintaprosessin vaiheisiin. Luonteenomaista sosiaalipedagogiselle toiminnalle on innovatiivisuus, joustavuus ja kyky muutokseen. (Hämäläinen et al 1997, 48-49.)

5.2 Hevostoiminta työmuotona

Hevosella on ainutlaatuinen rooli kuntouttajana, koska hevonen kantaessaan ihmistä aikaansaa mahdollisuuden kokea vuorovaikutusta. Hevonen koollaan herättää kunnioitusta ja konkreettinen toiminta hevosten parissa sekä siinä onnistumisen elämykset kohottavat itsetuntoa sekä osallisuuden kokemista. (Kjälldman 2008.)

Sosiaalipedagogiikan peruseriaatteista mm. yhteisöllisyys, toiminnallisuus ja elämyksellisyys korostuvat sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa. Tavoitteena on toiminnallisuuden ja myös yhteisöllisyyden kokemuksen kautta vaikuttaa itsetuntoon. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta auttaa elämönhallinnassa ja tunteiden tunnistamisessa. Hevostallilla jaettu ja yhdessä koettu toiminta aikaansaa yhteenkuuluvuuden tunnetta. Erityisesti tällä on vaikutusta sellaisiin henkilöihin, joilla on esimerkiksi vaikeuksia solmia kontakteja muihin ihmisiin. Eläimeen on helpompi solmia tunnesuhde ja siten pystyä käsittelemään tunteitaan. Hevoselta saa välittömän ja aidon palautteen ja vuorovaikutusta on helppo synnyttää. Samanaikaisesti sosiaalipedagoginen hevostoiminta tarjoaa kontakteja myös muihin talliyhteisön jäseniin. Talliyhteisöön sopeutuminen edesauttaa myös sosialisointiprosessissa, talliyhteisöllä on omat sääntönsä, joita tulee noudattaa. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta voidaan nähdä toimivana työmuotona esimerkiksi erilaisten erityisryhmien kanssa. (Huhta 2009.)

Toiminnallisen yhdessäolon ja aidon vuorovaikutuksen lisäksi sosiaalipedagoginen hevostoiminta tarjoaa luottamuksellisen suhteen rakentumista. Toisen ihmisen kohtaaminen keskusteluissa, toiminnassa ja yhteisössä on sosiaalipedagogisessa työssä keskeistä ja tähän sosiaalipedagoginen hevostoiminta tarjoaa mahdollisuuden. (Huhta 2009.) Voidaan ajatella, että asiakas, joka kykenee huonosti vuorovaikutukseen ihmisten kanssa, voi kehittää vuorovaikutustaitojaan vuorovaikutuksen syntymisellä eläimen, hevosen kanssa. Tämä puolestaan voi edesauttaa vuorovaikutuksen syntymistä hevostallin yhteisön ja ihmisten kanssa ja siten kasvattaa luottamusta vuorovaikutukseen ihmisten kanssa yleensä. Tämä voidaan nähdä eräänlaisena sosiaalipedagogisena sosialisointiprosessina ja siitä muodostuu sosiaalisen hevostoiminnan ydin.

5.3 Sosiaalipedagoginen hevostoiminta lähihoitajakoulutuksessa

Tässä kehittämishankkeessa tarjotin sosiaalipedagogiikkaa niin teorian muodossa tunneilla kuin toiminnallisena esimerkkinä viemällä opiskelijat yhdeksi iltapäiväksi hoitamaan hevosia. Tavoitteenani oli ensinnäkin tarjota opiskelijoille jokin konkreettinen esimerkki sosiaalipedagogisen orientaation mukaisesta toiminnasta,

työkalu jota he voisivat mahdollisesti omassa tulevassa työssään käyttää. Toisena tavoitteenani oli, että hevostallilla käynnin kautta opiskelijat saisivat käytännössä itse kokea, miten sosiaalipedagogiikan ydinkäsitteet, osallisuus, voimaantuminen, yhteisöllisyys ja dialogisuus avautuvat. Tarkoituksena oli, että heidän päästessään konkreettisesti kokeilemaan jotain sosiaalipedagogista toimintaa, voisivat he aistia, miten esimerkiksi dialogi voi olla myös sanatonta.

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta esittäytyi opiskelijoille vain pienenä maistiaisena, mutta kuitenkin toimi mielestäni hyvin havainnollisena esimerkkinä siitä, millaisia mahdollisuuksia toiminnalla on. Kun tähän kytkettiin oppitunneilla käyty vuoropuhelu sosiaalipedagogisesta orientaatiosta laajemmin ja pystyttiin peilaamaan erilaisia tuntemuksia suoraan omakohtaisesti koettuun, aukesivat käsitteet paljon havainnollisemmin opiskelijoille.

Käytännössä toteutimme osion sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta siten, että vietimme ryhmänä yhden iltapäivän hevostallilla, jossa meillä oli kolme eri kokoista ja ikäistä hevosta hoidettavinamme. Tallin omistaja ohjeisti meitä ja oli koko ajan läsnä turvana ja tukena kertoen samalla yleisesti hevosista ja niiden kanssa työskentelystä. Joku uskaltautui ratsastamaankin, vaikkei se ollutkaan käynnin itsetarkoitus. Tarkoituksena oli saada itse kokea, millaista on hoitaa suurta eläintä ja mitä kaikkea muunlaista toimintaa talliyhteisöön kuuluu. Opiskelijoiden tutustuessa tallin toimintaan ja esimerkiksi harjatessa hevosia pyysin heitä samanaikaisesti miettimään, millaisia tunteita ja kokemuksia toiminta heissä herättää.

Syy miksi valitsin juuri kurssin yleisimmistä erityisryhmistä sosiaalipedagogiikan esittelyyn on se, että katsoin opiskelijoiden hyötyvän työtavasta juuri erityisryhmien parissa. Olen kuitenkin painottanut työtavan soveltuvuutta myös esimerkiksi mielenterveys- ja päihdetyöhön sekä varhaiskasvatukseen. Sosiaalipedagogiikalla ja erityispedagogiikalla voidaan kuitenkin nähdä olevan yhtymäkohtia. Niitä pohtii esimerkiksi Ella Laiho artikkelissaan Sosiaalipedagogiikan ja erityispedagogiikan kohtaamispisteitä sosionomi (AMK) –opiskelijoiden näkemänä (2005). Laihon mukaan sosiaalipedagogiikka ja erityispedagogiikka kumpikin pyrkivät hakemaan ratkaisuja erilaisiin sosiaalisiin ja toiminnallisiin ongelmiin. Tarkoituksena on parantaa sosiaalista ympäristöä niin, että jokaisen olisi hyvä elää omalla yksilöllisellä tavallaan.

Molemmissa pedagogiikoissa korostuvat elämänlaadun parantaminen ja osallisuuden sekä yhteisöllisyyden kokemukset. (Laiho 2005, 47-48.)

6 Opiskelijoiden kokemukset sosiaalipedagogiikasta

Suoritin opiskelijoilla kyselyn toteuttamastani sosiaalipedagogiikan opetuksesta. Toiminnalliseen osuuteen, eli hevostallilla käyntiin, osallistui ryhmästä 11 opiskelijaa. Kyselyyn vastasivat kuitenkin kaikki ryhmän 14 opiskelijaa. Päädyin teettämään kyselyn koko ryhmälle, koska sosiaalipedagogiikka on ollut läsnä muussakin opetuksessa kuin pelkästään hevostallilla käynnissä.

Esittelen tässä luvussa saamiani vastauksia. Nostan niistä esiin erilaisia ajatuksia ja pyrin tekemään johtopäätöksiä opiskelijoiden kokemasta tarpeesta ja halusta syventää tietämystään asiasta. Lisäksi pohdin opiskelijoiden kokemuksia kurssin opetuksesta ja sen välittämästä ilmapiiristä luokassa. Kyselyn vastauksia analysoimalla tarkastelen välittyikö sosiaalipedagoginen orientaatio opetuksestani.

Käsittelen vastaukset ensin lyhyesti kysymyksittäin, jonka jälkeen pyrin löytämään niistä erilaisia teemoja voidakseni tehdä niistä johtopäätöksiä ja linjauksia.

6.1 Vastausten tarkastelua

1. Millaisia mielikuvia ja ajatuksia sinulle on syntynyt sosiaalipedagogiikasta?

Opiskelijoiden saamat käsitykset sosiaalipedagogiikasta kuvasivat yhdessäoloa, positiivisuutta ja voimaantumista. Näkemykset olivat pääosin positiivisia, yhdessä vastauksessa todettiin, että tällaista toimintaa on ollut aina, mutta nyt siitä vasta on alettu puhua hienoilla termeillä.

Mielestäni asioita on aina tehty samalla tavalla, nyt niitä vaan kutsutaan sosiaalipedagogiikaksi. Koin silti asiat mielenkiintoisina.

Pääsääntöisesti oli kuitenkin aihetta pidetty mielenkiintoisena ja mielestäni ydinsanoma oli tullut esiin.

Sosiaalipedagogiikan työn näen yleisenä kasvatuksena, joka koskee kaikkia näin kansalaisuusnäkökulmasta ja toisaalta pyrkii auttamaan huono-osaisia ja tuen tarpeessa olevia.

2. Millaisena asiana koet sosiaalipedagogiikan?

Opiskelijat kokivat sosiaalipedagogiikan lähes jokainen positiivisena. Yksi vastaus oli sävyllään negatiivisempi, vastaaja piti aihetta ehkä vähän mitättömänäkin.

Helppona ja vähän teennäisenä: vanha asia uudessa paketissa. Minulle oli elämys tajuta se, että ahaa – näitä asioita sanotaan nyt sosiaalipedagogiikaksi.

Muutoin kokemukset olivat varsin myönteisiä ja niissä nähtiin kytköksiä suoraan asiakastyöhön. Oli erityisen ilmeistä, että opiskelijat osasivat mieltää annetun teorian suoraan käytäntöön. Silloin juuri syntyy teorian ja käytännön välille vuoropuhelua, joka palvelee opiskelijaa oppimisprosessissa.

Erittäin hyvänä, haluan itse toimia näin. Se on minusta oikea tapa suhtautua autettaviin ihmisiin, koska se kumpuaa sisältä aidosti. Se tuo hyvän olon minulle ja hoidettavalle.

Voi saada asiakkaan avautumaan ja sulautumaan yhteiskuntaan paremmin ja auttaa sosiaalisten kontaktien luomisessa ja sitä kautta selviytymään elämän haasteista.

Joistain vastauksista pystyi aistimaan jonkinlaista epävarmuutta siitä, onko asian ymmärtänyt oikein. Aika, jota käytimme aiheen käsittelyyn, oli hyvin rajallinen, joten katsaus jäi vain pintaraapaisuksi. Tämän voi huomata myös opiskelijoiden vastauksista. Epäselvyys ei kuitenkaan heijastunut negatiivisuutena, vaan mahdollisesti tarpeena saada lisää tietoa aiheesta.

On hyvä juttu. Toisia kiinnostaa enemmän. Asiaa, paljon on tullut asiaa.

Varmaan aivan hyvä asia kun ensin ymmärtää ja tajuaa mitä kaikkea se voi olla.

3. Seuraavassa on mainittu kohdittain sosiaalipedagoginen suuntautumisen keskeisiä käsitteitä. Vastaa kohdittain, miten ne ovat mielestäsi välittyneet opiskelussa

Kysymyksen kolme vastauksissa oli nähtävissä kahdenlaista tulkintaa. Osa vastaajista oli siirtänyt sosiaalipedagogiikan käsitteitä teoriasta käytäntöön. Suurin osa ryhmästä oli kuitenkin pohtinut omia tunnelmiaan luokassa ja omassa ryhmässään. Tämä oli ihan tarkoituksenmukaista vaikka en tarkemmin heitä siihen suuntaan ohjeistanutkaan. Koska olen kuitenkin käyttänyt opetustyössäni sosiaalipedagogista viitekehystä omaa työtäni ohjaamassa, oli hyvä kuulla miten opiskelijat olivat sen kokeneet välittyvän ja miten olivat esimerkiksi kokeneet tulleeensa kohdelluiksi ryhmässä yksilöinä.

- a) Osallisuus – tunne kuulumisesta johonkin yhteisöön (vastakohtana tunne ulkopuolisuudesta)

Useammassa vastauksessa on noussut esiin tunnelmat tasa-arvosta ja siitä miten on kokenut tulleeensa kuulluksi ryhmän keskusteluissa. Pyrin opettamaan siten, että opiskelija saisi peilata tarjoamaani teoriaa aina omaan kokemusmaailmaansa ja kysynkin usein heidän omia kokemuksiaan ja pyrin herättämään keskustelua. Vastausten perusteella juuri se, että jokainen saa ja uskaltaa kertoa oman mielipiteensä ja ajatuksensa on luonut tunnetta osallisuudesta ryhmään. Opiskelijoiden tasa-arvoinen kohtelu näkyy vastausten perusteella olevan yksi luottamusta herättävä seikka.

Yhteiset keskustelut, jokainen on saanut ilmaista oman mielipiteensä ilman vaaraa arvostelusta. Tasa-arvoinen kohtelu.

Paljon yhdessä tekemistä ja keskustelua, tästä seuraa yleisesti hyvää henkeä ja itselle tunne että kuuluu ryhmään.

Kaikki osallistuvat innokkaasti mukaan toimintaan/opiskeluun sekä ryhmän yhteinen henki -> kaikki otetaan tasa-arvoisesti mukaan.

Osassa vastauksia tulkittiin taas asiaa enemmän yhteiskunnan ja käytännön työn kautta ja pohdittiin myös käyntiä hevostallilla ja nähtiin sen kautta sosiaalipedagogiikan ajatus osallisuudesta.

On tärkeää saada osallistua muiden mukana, tuntee itsensä tarpeelliseksi ja yhteiskunnan jäseneksi.

Voi hyvin kuvitella miten hevostoiminnan kautta asiakas voi löytää sanattoman yhteyden hevoseen. Käynti hevosten parissa oli valaiseva ja auttoi ymmärtämään paljon. Eli on välittynyt hyvin.

b) Voimaantuminen – tunne energisyydestä ja innostumisesta

Olemme puhuneet voimaantumisen käsitteestä aika paljon tuntien aikana. Ilmeisesti vähän kyllästymiseenkin asti. Eräästä vastauksesta ilmeni, ettei sana itsessään kuvaa mitään, eikä opiskelussakaan ole herännyt minkäänlaista erityistä kiinnostuksen kipinää.

Mielestäni tämän hetken muotisana, mitänsanomaton. Miksei sitten voisi sanoa olevansa energinen ja innostunut? Opiskelussa en ole kokenut erityistä innostusta.

Kuitenkin pääsääntöisesti vastauksista voidaan todeta, että ryhmässä on koettu innostusta sekä voimaantumisen tunnetta. Vastausten perusteella voidaan todeta, että opettajan roolilla on tässä suuri merkitys. Jos opettaja jaksaa olla aiheestaan innostunut, useimmiten innostus tarttuu ja saa kiinnostumaan opetuksesta.

Minun kohdallani tämä on toteutunut. Olen edelleen valtavan innostunut opiskelusta. Minua ei ole vielä yhtenäkkään aamuna keljuttanut lähteä kouluun tai työharjoitteluun.

Välillä on innostuttu puhumaan ja eläytymään ettei ole huomannut ajan kulua.

Ainakin opettaja ollut energinen ja innostunut

Innostava opetus, vuorokeskustelut, esimerkit.

En muista yhtäkään pitkävetistä oppituntia. Innostuminen tarttuu opiskelijaankin, kun opettaja jaksaa olla innostunut aiheestaan.

Myös ryhmän jäsenten mieliala ja innostus vaikuttavat, kuten seuraava vastaus kertoo:

Vaikka jotkut eivät innostu asiasta aina löytyy joku porukasta, joka innostuu.

c) Yhteisöllisyys – yhdessä tekeminen, yhteenkuulumisen tunne ja voima

Ryhmätyöt tuntuvat olleen usealle yhteisöllisyyden tunnetta kasvattava keino. Lähes jokaisessa vastauksessa huomioitiin juuri ryhmätyöt ja niiden vaikutus yhteisöllisyyden kokemukseen.

Yhdessä tehden ja kuunnellen toistenkin kokemuksia ja oivalluksia syntyy yhteisöllisyyden kokemuksia. Jakamalla sitä voimaa voi kukin vuorollaan pelastaa maanantain.

Ryhmätyöt eivät kuitenkaan ole mikään automaattinen yhteisöllisyyden tae. Joku kokee pitävänsä opiskelusta ja ryhmätöistä, muttei kuitenkaan koe erityistä yhteisöllisyyden tunnetta.

En sanoisi tuntevani varsinaista yhteenkuuluvuuden tunnetta luokkani kanssa. Pidän kuitenkin esim. ryhmätöiden tekemisestä.

Tässäkin kohdassa voi huomata opiskelijoiden yksilöllisyyden, kaikki eivät koe ryhmätöitä ja yhdessä tekemistä ollenkaan hyvänä. Erityisesti, jos ryhmätöihin on kuulunut luokan edessä esittämistä, on se vastausten perusteella jopa ahdistanut.

Itsestäänselvää. Tulee opiskeluissa esille ryhmätöissä, mutta niiden esittäminen on monelle pakkopullaa (tästä on nimittäin porukassa keskusteltu). Opiskelu tuntuu palvelevan usein vain kaikkein äänekkäimmän ja puheliaimman esiintymislavana.

d) Dialogisuus –tasavertainen vuorovaikutus, kuulluksi tulemisen kokemus

Dialogisuutta pohtiessaan opiskelijat toivat esiin samoja näkökohtia kuin pohtiessaan osallisuuden tunnetta. Näissä vastauksissa nousi myös luokassa käytyjen keskustelujen vaikutus kuulluksi tulemisen tunteeseen. Merkitystä näyttää olevan sillä, miten keskusteluja viedään eteenpäin niin, että kaikki tuntevat saavansa äänensä kuuluviin.

Tunneillasi toimii hyvin kuulluksi tuleminen. Täällä on paljon keskustelua, sinä osaat antaa oppilaalle puheenvuoron ja olet läsnä kuunnellessasi.

Kaikki saaneet osallistua keskusteluun. Ollut mukava jakaa omia kokemuksia toisten kanssa, josta ei enemmin olisi ajatellut puhuvansa.

Jos on halunnut sanoa on saanut kyllä tuoda itsensä julki. Kaikki olemme tasavertaisia vaikka emme ole aina äänessä.

Pidän itse dialogisuutta valtavan tärkeänä. On mielestäni opetustyön kulmakiviä, että saa aikaan vuoropuhelua luokassa ja kokemusten jakamisen kautta pystyy kytkemään opetettavan opiskelijoiden omaan elämämaailmaan. Omakohtaiseksi tekemisen kautta

uskon oppimista tapahtuvan. Tämä edellyttää aitoa dialogia, vuoropuhelua sinä-minä – suhteessa, eikä niin että opettaja on jollain tavoin kaiken yläpuolella. Sen vuoksi olen mielissäni erään opiskelijan vastauksesta:

Opettaja on antanut mahdollisuuden myös oppilaiden sanoa mielipiteitä ja kommentteja, eikä ole ollut tunnetta, että ”nyt minä puhun, olen opettaja, hiljaa muut, minä tiedän kaiken”

4. Miten ajattelet toiminnan hevostallilla vaikuttaneen käsityksiisi sosiaalipedagogiikasta?

Vastauksissa näkyi, että osalle olivat hevostalleilla käynnit tuttuja, joillekin aivan uusi asia. Kokemus oli kuitenkin kaikille myönteinen, jopa opiskelijalle, joka kertoi hieman pelkäävänsä hevosia. Sosiaalipedagogiikan konkretisoiminen hevostoiminnan esittelyn kautta auttoi varmasti ymmärtämään paremmin, millaisessa toiminnassa orientaatio konkretisoituu. Lisäksi se, että pääsi itse käytännössä kokeilemaan esimerkiksi tunnetiloja, joita sosiaalipedagoginen hevostoiminta voi aikaansaada, edesauttoi varmasti asian ymmärrystä.

Se toi siihen hienon käytännön esimerkin. En ole aiemmin toiminut eläinten kanssa noin, nyt voin ajatella sitä osaksi työtäni.

Ei se muuta positiivista kuvaa siitä, se on oleellinen osa ja varmasti kuuluu siihen, vaikka itse en (pienehkön hevospelon vuoksi) piittäisi juuri hevostoiminnasta, mutta sei ei muuta sitä ajatusta, etteikö se tekisi terapiana hyvää niille, jotka siihen voisivat innostua.

Hienoa että tallille lähdettiin. Eläinrakkaana ja hevosia harrastaneena sain vahvistusta sille, minkä olin itsekin nähnyt. Minusta on hyvä että tätä toimintatapaa tuodaan esille, minusta tieto yksinkertaisuudessaan kuuluisi kaikille tälläkin alalla.

5. Voisitko ajatella käyttäväsi sosiaalipedagogista työtapaa tulevassa ammatissasi? Miksi? tai Miksi et?

Lähes kaikki vastaajista innostuivat jollain tasolla sosiaalipedagogisen työtavan käyttämisestä tulevassa ammatissaan. Ainoastaan kaksi vastauksista oli kielteisempää. Myönteisissä vastauksissa ilmeni jopa innostusta aiheeseen ja toivetta siitä, että voisi omaksua työtavan tulevassa ammatissaan.

Voisin ajatella käyttäväni. Olisi varmaankin haastavaa tukemalla ihmistä löytämään oma paikkansa yhteiskunnassa esim. syrjäytyneet.

Varmasti. Olemme erilaisia ja on niin monia tapoja toimia ja ilmaista itseään. Minusta sosiaalipedagoginen työtapana näkövinkkelinä kiteyttää hyvin käsityksiäni hyvästä asiakassuhteesta, hyvästä hoitajasta ja eheyttävästä työskentelytavasta.

Ehdottomasti kyllä! Minulla on jo osin tuommoinen ote työhöni: positiivinen ajattelu, luovat toiminnot (keramiikan ja muunkin käsillä tekemisen ohjaus), halu auttaa toista ja ohjata heitä tekemään itse. Pysin myös olemaan läsnä ja koen vuorovaikutuksen onnellisuutena.

Kielteisemmät vastaukset eivät kuitenkaan viestineet että työtavalla ei olisi heille mitään annettavaa, vaan enemmänkin kyse on tiedonpuutteesta. Eräs vastaajista oli kokenut sosiaalipedagogiikan muotisanana, mutta oli kuitenkin sitä mieltä, että itse työtapana on kannattava.

En, koska en ole varma ymmärränkö täysin mitä tuo sana tarkoittaa.

Voin sanoa sitä sosiaalipedagogiikaksi tai sitten vain voin tehdä työni hyvin ja asiallisesti ilman että nimitän työskentelytapani erityisesti minkään suuntautumisen mukaiseksi. Taidan vain tehdä työni ilman yleviä nimityksiä.

6. Millaisia lisäkysymyksiä mielessäsi heräsi sosiaalipedagogiikasta?

Aihe herätti lisäkysymyksiä. Huomioitavaa oli, että tässäkin kohtaa opiskelijat kytkivät ajatuksen sosiaalipedagogiikasta suoraan käytäntöön, he sisäistivät siihen toiminnallisuuden näkökulman ja pohtivat sosiaalipedagogiikkaa erityisesti ryhmien kanssa työskentelyn avuksi. Jäin pohtimaan kysymystä, jossa opiskelija tuntui vastaavan hieman epäröiden, että olisiko hänestä vetämään sosiaalipedagogisia ryhmiä. Oliko hän kokenut aiheen jollain tavalla liian vaikeasti ymmärrettävänä vai oliko hänelle vain herännyt toive kuulla aiheesta lisää.

Olisiko minusta vetämään sellaisia ryhmiä?

Muut vastaukset osoittivat, että lisää tietoa aiheesta toivotaan ja aihe oli herättänyt kiinnostusta.

Asia on niin uusi, että haluaisin tietää asiasta enemmän.

Voitaisiinko ihmisiä kursittaa työskentelymenetelmästä työpaikoillakin. Ei sinänsä kysymyksiä... aihe on vain kovin laaja/voisi soveltaa vaikka mihin.

Käytännön toteutus vanhuksen, lapsen, nuoren, kehitysvammaisen, päihdekuntoutujan kanssa?

7. Haluaisitko perehtyä sosiaalipedagogiseen ammatillisuuteen enemmän? Jos vastaa kyllä, niin miksi? Jos vastaat ei, niin miksi?

Tämä kysymys oli hyvin samankaltainen kuin edellinenkin, sillä kartoitettiin mahdollista tarvetta ja toiveita syvemmälle sosiaalipedagogisen orientaation pohdiskelulle. Vastauksissa tuli esiin kolmenlaista kantaa. Suurin ryhmä toivoi lisää opetusta aiheesta ja syvempää tietoa sekä käytännön toimintamalleja, joita hyödyntää omassa työssään.

Haluaisin tietää tästä enemmän, koska koen sen oikeaksi tavaksi kohdata toinen ihminen ja tämä antaa varmasti valmiuksia kohdata työssä vaikeitakin asioita. Tämä auttaa varmasti ongelmien käsittelyissä.

Kyllä. Että voisin enemmän ohjata toimintaani sen suuntaan, ja olisi kiva tietää enemmän, miten se oikein toimii.

Haluaisin koska koen läheiseksi ja omaksi sekä helpoksi toteuttaa kun vähän pohtii asioita.

Ilmeni myös hieman epävarmaa, joskin myönteistä suhtautumista. Mikäli opiskelija suoranaisesti hyötyisi aiheesta omassa tulevassa työssään, voisi hän ajatella osallistuvansa, mikäli aiheesta järjestetään lisäopetusta.

Kyllä. Jos siitä on hyötyä tulevissa töissä. Osallistuisin kyllä jos jotain järjestetään.

Täysin kielteisiä vastauksia löytyi muutama, kiinnostus ei riittänyt tai asiaa ei koettu mielenkiintoisena tai tarpeellisena.

Tällä hetkellä päällimmäisenä on tunne, etten ole saanut mitään uutta, eli en usko hyötyväni tästä enää enempää.

Ei, ei kiinnosta niin paljon.

6.2 Vastausten teemat

Kysymyksenasettelu oli tulkittu mielestäni kahdella tapaa, erityisesti kohdassa kolme, jossa kysyin opiskelijoiden omia tunnelmia sosiaalipedagogiikan käsitteistä. Osa oli tulkinnut kysymyksen liittyvän nimenomaan sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan ja toiminnallisuuteen. Osa puolestaan oli miettinyt, miten nämä käsitteet ja sosiaalipedagogiikka oli ilmennyt opetuksessa ja millainen tunnelma luokassa on vallinnut.

Teemat, joita mielestäni voi nostaa esiin opiskelijoiden vastauksia tarkastelemalla olivat ensinnäkin heidän suhtautumisensa aiheeseen; saiko se aikaan kipinän ja mahdollisesti tiedonjanoa ja halua saada tietää aiheesta lisää. Toiseksi voi pohtia, millaisena he näkivät aiheen oman tulevan lähihoitajan työnsä kannalta, voisivatko he ajatella käyttävänsä sosiaalipedagogista työtapaa tulevassa työssään. Kolmanneksi voi tarkastella, miten sosiaalipedagoginen hevostoiminta ja käynti hevostallilla havainnollisti heille sosiaalipedagogista orientaatiota.

Voin todeta saamieni vastausten perusteella, että kiinnostus aiheeseen heräsi. Osa tunsi jo nyt tiedostamattaan toimivansa sosiaalipedagogisen orientaation tavoin, osa näki aiheessa mahdollisuuksia ja halusi tietää asiasta lisää. Kiinnostuksen herääminen liittyi vahvasti siihen, että suurin osa näki tässä mahdollisuuksia omaa tulevaa työtään ajatellen, he toivoivat voivansa omaksua sosiaalipedagogisen ajattelutavan ja sitä kautta tulevansa paremmiksi ihmissuhdetyössä erityisesti vuorovaikutustaitojen osalta. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan opiskelijat pääsääntöisesti kokivat hyvänä työmenetelmänä, ja erityisen ilmeistä on se, miten he olivat hevostallilla käynnin kautta osanneet eläytyä esiin nostettuihin käsitteisiin ja kokeneet vuorovaikutusta – dialogia ja esimerkiksi osallisuuden tunnetta.

7 Yhteenveto

Olen vienyt läpi nyt yhden kurssin yleisimmistä erityisryhmistä lähihoitajaopiskelijoille. Tähän kurssiin liitin käynnin hevostallilla ja entistä tietoisemmin toin opetuksessa esiin sosiaalipedagogista ajattelua ja työtapaa. Koen saaneeni myönteistä palautetta ja kannustusta jatkaa aiheen käsittelyä ja sen vuoksi olen aloittamassa juuri samaa kurssia toiselle lähihoitajaryhmälle aikeenani tarjota myös heille mahdollisuuden tutustua sosiaalipedagogiikkaan sekä luennoilla että hevostoiminnassa.

Huomioita, joita poimin opiskelijoiden vastauksista oli mm. miten joissain vastauksissa todentui sosiaalistumisen näkökulma. Opiskelijat olivat oivaltaneet, miten sosiaalipedagogiikan tavoitteena on saada yksilö integroitumaan yhteiskuntaan.

Voi saada asiakkaan avautumaan ja sulautumaan yhteiskuntaan paremmin ja auttaa sosiaalisten kontaktien luomisessa ja sitä kautta selviytymään elämän haasteista.

(...)tuntee itsensä tarpeelliseksi ja yhteiskunnan jäseneksi.

Dialogisuus todentui tunneilla tasa-arvoisena kohteluna, jota opiskelijat olivat kokeneet. Sosiaalipedagogiikassa on oleellista toisen kuuntelu, dialogi, vuoropuhelu. Pidän tärkeänä yksilöiden tasavertaista kohtaamista ja aitoa kuuntelemaan pysähtymistä. Perinteisesti opettajan rooli mielletään enemmänkin puhujana eikä niinkään kuuntelijana. Kuitenkin katson oppimisprosessin toteutuvan parhaimmillaan silloin kun ensinnäkin opiskelija osaa kytkeä opetettavan asian omaan elämismaailmaansa ja omiin kokemuksiinsa. Toiseksi pidän rikkautena oppimista, joka tapahtuu vuoropuheluna luokan kesken. Opettajan ei tarvitse olla jatkuvasti äänessä, hänen tehtävänään on luoda turvallinen ilmapiiri kokemusten vaihdolle, vuoropuhelulle koko luokan kesken. Tällöin opiskelija ymmärtää opetettavan asian merkityksen ja samalla osaa yhdistää sen käytäntöön oman elämismaailmansa kautta.

Yhdessä tehden ja kuunnellen toistenkin kokemuksia (...)

Yhteiset keskustelut, jokainen on saanut ilmaista oman mielipiteensä ilman vaaraa arvostelusta. Tasa-arvoinen kohtelu.

Vuorovaikutuksen merkitys korostuu myös sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa ja oivalluksessa, jonka eräs opiskelija teki:

Voi hyvin kuvitella miten hevostoiminnan kautta asiakas voi löytää sanattoman yhteyden hevoseen.

”Sanaton yhteys hevoseen” kuvaa, miten vuorovaikutuksen ei tarvitse aina olla keskustelua tai puhetta, vaan tavallaan se on jotain paljon syvempää, sanatonta viestintää, joka sisältää tunteen. Vuorovaikutus on myös läsnä olemista. Sosiaalipedagogiikassa puhutaan rinnallakulkijasta. Vuorovaikutus ensin hevosen kanssa voi mahdollistaa myös ihmisen pääsyn rinnallakulkijaksi.

Opetustyylini on ollut kautta linjan samanlaista, sosiaalipedagoginen viitekehys vaikuttaa vahvasti taustallani ja se huokuu niin tietoisesti kuin myös varmaankin hyvin paljon tiedostamatta pitämilläni tunneilla. Tässä kurssissa painotin sosiaalipedagogiikkaa opettavana aineena, mutta en kuitenkaan muokannut opetustyyliäni juurikaan entisestä. Suurin osa opiskelijoista oli kokenut sosiaalipedagogiikan ydinkäsitteiden ja ydinorientaation ilmentyvän pidetyillä tunneilla, kuten esimerkiksi se, että he olivat kokeneet tullessa kuulluksi ja kohdelluksi tasa-arvoisesti.

Aion edelleen jatkaa sosiaalipedagogisen orientaation viemistä lähihoitajakoulutukseen. Pidän sitä yllä opettaessani, viljelen sitä käsitellessäni asiakkaan kohtaamista ja vuorovaikutustaitoja, tiputtelen sitä maistiaisina sinne tänne opetuksen lomaan, kun annan opiskelijoille työkaluja tulevaa työelämää varten. Olisi hyvin mielenkiintoista tutkia aihetta lisää ja tarkastella pidemmän ajanjakson ajan, miten käsitteet ja ajatukset aukeavat opiskelijoille ja mahdollisesti vielä haastatella heitä työelämässä, ovatko opetuksen tarjoamat eväät jääneet elämään käytännössä.

Lähteet

Dunderfelt, Tony 1997. Elämänkaaripsykologia. Helsinki: WSOY

Freire, P. 2005. Sorrettujen pedagogiikka. Tampere.

Huhta, A. 2009. Hevosen parantava voima – sosiaalipedagoginen hevostoiminta lastensuojelutyössä. Artikkelit lehdessä Pilke 2009. Sosiaalialan korkeakoulutetut Talentia Keski-Pohjanmaa ry.

Hämäläinen, Juha 2010. Sosiaalipedagogiikka teorian ja käytännön suhteena. Teoksessa Sosiaalipedagoginen aikakauskirja. Vuosikirja 2010. Kuopio: Suomen sosiaalipedagoginen seura ry.

Hämäläinen, Juha 2011. Nuoret toimijoina – pedagoginen kiintopiste. Teoksessa Sosiaalipedagoginen aikakauskirja. Vuosikirja 2011. Kuopio: Suomen sosiaalipedagoginen seura ry.

Hämäläinen, J. & Kurki, L. 1997 Sosiaalipedagogiikka. Helsinki: WSOY

Kjälman, R. 2008. Hevonen oppimisprosessissa kasvattajana ja kuntouttajana. Artikkelit lehdessä Pro Hevonen 4/2008.

Laiho, E. 2005. Sosiaalipedagogiikan ja erityispedagogiikan kohtaamispisteitä sosionomi (AMK) –opiskelijoiden näkemänä. Teoksessa Ranne, K.; Sankari, A.; Rouhiainen-Valo, T. & Ruusunen, T. (toim.) 2005. Sosiaalipedagoginen ammatillisuus – Madsenin kukasta toiminnan tulppaaniksi. Pori: Satakunnan ammattikorkeakoulu

Lehtinen, E. & Kuusinen, J. 2001. Kasvatuspsykologia. Helsinki: WSOY

Madsen, B. 1999. Socialpedagogik. Lund: Studentlitteratur

Opetushallitus 2010. Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto 2010. Ammatillisen perustutkinnon perusteet. Helsinki: Opetushallitus

Palmu, M. 2010. TAOKK. Opettajan pedagogiset opinnot.

Puolimatka, T. 1995. Kasvatus ja filosofia. Helsinki: Kirjayhtymä Oy

Ranne, K. 2002. Sosiaalipedagogiikan ydintä etsimässä. Sosiaalipedagogiikka suomalaisten ja ruotsalaisten asiantuntijahaastattelujen sekä dokumenttien valossa. Turun yliopiston julkaisusarja C, osa 189. Turun yliopisto. Painosalama Oy. Turku

Ranne, K. 2005. Sosiaalipedagogiikka koulutuksessa ja työelämän kehittämisessä. Teoksessa Ranne, K.; Sankari, A.; Rouhiainen-Valo, T. & Ruusunen, T. (toim.) 2005. Sosiaalipedagoginen ammatillisuus – Madsenin kukasta toiminnan tulppaaniksi. Pori: Satakunnan ammattikorkeakoulu

Ranne, K. 2008. Sosiaalipedagogisen ja sosiaalisen todentuminen varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Sosiaalipedagoginen aikakauskirja. Vuosikirja 2008. Kuopio: Suomen sosiaalipedagoginen seura ry.

Ranne, K. & Rouhiainen-Valo, T. 2005. Sosiaalialan ammatillisen käyttöteorian muotoutuminen sosionomi (AMK) –koulutuksessa. Teoksessa Ranne, K.; Sankari, A.; Rouhiainen-Valo, T. & Ruusunen, T. (toim.) 2005. Sosiaalipedagoginen ammatillisuus – Madsenin kukasta toiminnan tulppaaniksi. Pori: Satakunnan ammattikorkeakoulu

Sedu Aikuiskoulutus 2010. Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto/Lähihoitaja. Näyttötutkinto. Oppilaitoskohtainen opetussuunnitelma. Perustuu opetushallituksen määräykseen ammatillisesta perustutkinnosta (17/011/2010). Seinäjoki: Seinäjoen koulutuskuntayhtymä/Sedu Aikuiskoulutus, Liikelaitos

Takala, T. (toim.)1995. Kasvatussosiologia. Helsinki: WSOY

Liitteet

Liite 1: kyselylomake

Olet saanut tutustua opinnoissasi sosiaalipedagogiikan taustateoriaan. Olet kokeillut myös hevostoimintaa sosiaalipedagogisena ammatillisena suuntautuneisuutena. Pyydän sinua ystävällisesti miettimään kokemuksiasi kurssista Yleiset erityisryhmät ja vastaamaan seuraaviin kysymyksiin.

Vastaa vapaamuotoisesti seuraaviin kysymyksiin. Kirjoita muistiin ne ajatukset, jotka sinulle tulevat ensimmäisenä mieleen

1. Millaisia mielikuvia ja ajatuksia sinulle on syntynyt sosiaalipedagogiikasta?

2. Millaisena asiana koet sosiaalipedagogiikan?

3. Seuraavassa on mainittu kohdittain sosiaalipedagoginen suuntautumisen keskeisiä käsitteitä. Vastaa kohdittain, miten ne ovat mielestäsi välittyneet opiskelussa
 - a) Osallisuus – tunne kuulumisesta johonkin yhteisöön (vastakohtana tunne ulkopuolisuudesta)

 - b) Voimaantumisen – tunne energisyydestä ja innostumisesta

 - c) Yhteisöllisyys – yhdessä tekeminen, yhteenkuulumisen tunne ja voima

 - d) Dialogisuus –tasavertainen vuorovaikutus, kuulluksi tuleminen kokemus

4. Miten ajattelet toiminnan hevostallilla vaikuttaneen käsityksiisi sosiaalipedagogiikasta?

5. Voisitko ajatella käyttäväsi sosiaalipedagogista työtapaa tulevassa ammatissasi? Miksi? tai Miksi et ?

6. Millaisia lisäkysymyksiä mielessäsi heräsi sosiaalipedagogiikasta?

7. Haluaisitko perehtyä sosiaalipedagogiseen ammatillisuuteen enemmän? Jos vastaa kyllä, niin miksi? Jos vastaat ei, niin miksi?

-KIITOS-